

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เรื่องการศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.1 ความหมายของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.2 ความสำคัญของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 1.3 กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. มาตรฐานคุณภาพการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยากับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การจัดการศึกษาได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนเพียงให้มีความรู้ทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องครอบคลุมถึงความเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสม และปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนย่อมเป็นบทบาทหน้าที่ของครูทุกคนที่จะร่วมมือกัน โดยครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนในทุกด้านรวมทั้งการช่วยเหลือ ป้อนกันและแก้ไขปัญหาซึ่งหากมอบหมายบทบาทให้ครู ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมทำให้การดูแลนักเรียนมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกคน เพราะในปัจจุบันนักเรียนมีปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น ครูที่ปรึกษาไม่ได้เอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูแนะแนวมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอแก่นักเรียน (พิชญ์มณฑาน์ ลีกำเนิดไทย. 2544 : 46)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องหาวิธีการใด ๆ ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบชัดเจน มีประสิทธิภาพและคุณภาพที่สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

1.1 ความหมายของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้มีนักการศึกษาหลายคนและสถาบันหลายแห่งได้ให้ความหมายของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้ การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าวและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูผู้เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอกรวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 5)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2544 : 44) กล่าวว่า การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตามอัธยาศัยของตนเอง โดยพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น นักเรียนรู้จักยอมรับและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง เป็นกระบวนการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตามอัธยาศัยของตนเอง โดยพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์มากขึ้น นักเรียนรู้จักยอมรับและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

1.2 ความสำคัญของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544 : 1-3) และ กรมสุขภาพจิต (2544 : 11-13) กล่าวถึง ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยสรุปว่า การพัฒนาคุณภาพนักเรียนทุกคนมุ่งหวังว่านักเรียน จะได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีสุขภาพจิตดี ได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี มีความมานะบากบั่น มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่

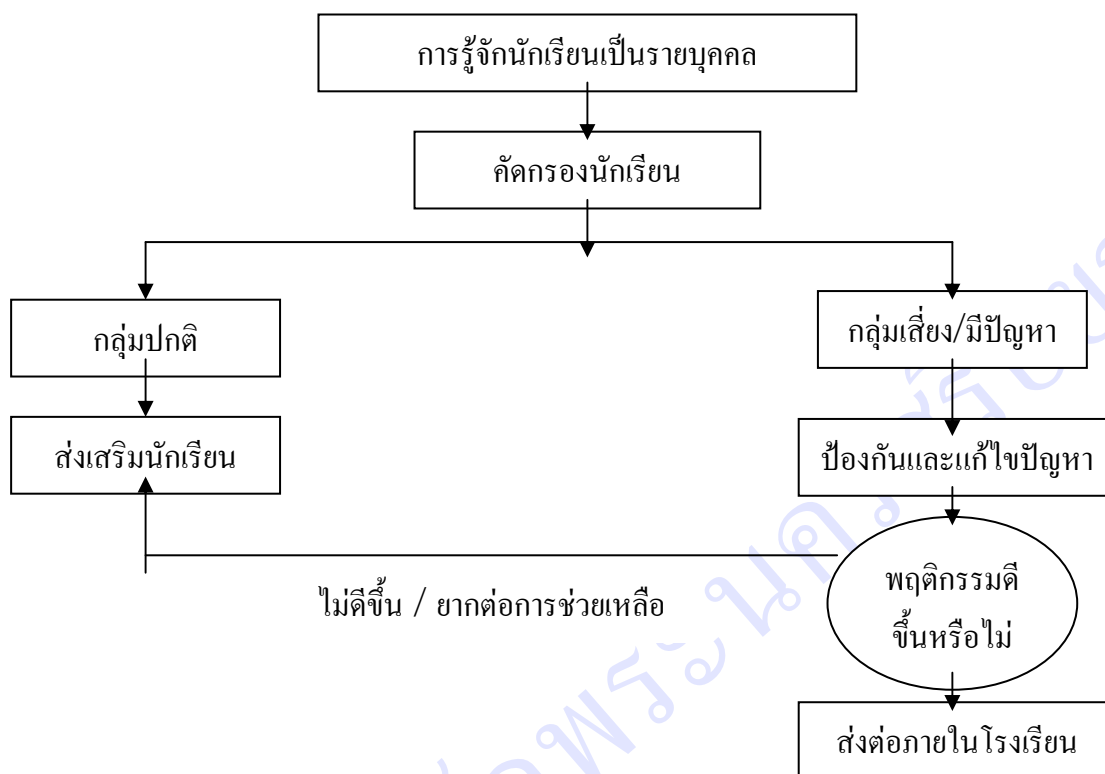
สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคนโดยยึดหลักว่า ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (มาตรา 23 ข้อ (5)) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตเป็นสุขตามสังคม มุ่งหวังดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนตามกระบวนการศึกษานั้นไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวก และเชิงลบ อันก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานักเรียน อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

บทบาทของครูจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการทำงาน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิค วิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะเกิดผลดีต่อทุกคน คือ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

1.3 กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงานมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 5) ซึ่งองค์ประกอบแต่ละประการมีกระบวนการดังในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

จากภาพประกอบ 2 แผนภูมิการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังกล่าวมีความสำคัญมีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 6-9) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 10-12) ดังนี้

ด้านแรก ด้านความสามารถ ประกอบด้วย ด้านการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น ด้านความสามารถอื่น ๆ อาทิ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

ด้านที่สอง เป็นข้อมูลเกี่ยวกับด้านสุขภาพ ประกอบด้วย สุขภาพด้านร่างกาย ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสุขภาพด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว และขี้อาย เป็นต้น

ด้านที่สาม ด้านครอบครัว แยกเป็นด้านเศรษฐกิจ โดยต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน และด้านการคุ้มครองนักเรียน จะต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีข้อมูลด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่ครู-อาจารย์ พบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาใช้พิจารณาประกอบอีกด้วย

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว หรือข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่สำคัญคือ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 12)

1. ระเบียบสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก
3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียน ซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

1.3.2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 15)

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของ

โรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2. กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหามาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาตามแต่กรณี

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู-

อาจารย์ เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรอง นักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครู-อาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 16) ประกอบด้วย 3 ด้าน

ด้านที่หนึ่ง พิจารณาจากความสามารถซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการเรียนรู้ และด้านความสามารถอื่น ๆ โดยด้านการเรียนรู้พิจารณาจากผลการเรียนที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้านความสามารถอื่น ๆ โดยพิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ที่มีความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

ด้านที่สอง พิจารณาจากด้านสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยด้านร่างกายและด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยด้านร่างกายพิจารณาจากความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง และความสะอาดของร่างกาย ส่วนทางด้านจิตใจและพฤติกรรม พิจารณาจากสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ความสามารถพิเศษ และการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่งสมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ด้านที่สาม พิจารณาจากด้านครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านการคุ้มครองนักเรียน โดยด้านเศรษฐกิจพิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ส่วนด้านการคุ้มครองนักเรียนพิจารณาจากความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และ สิ่งแวดล้อม ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัย และเหมาะสมของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มีทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเศร้า เหงื่อลอย แสดงออกถึงการไม่ยอมกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด การดื่มสุรา หรือการเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากข้อมูลด้านอื่น ๆ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในทางที่ดีขึ้น หรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ สุขภาพ และการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งสามารถหาข้อมูลเพื่อใช้ใน

การคัดกรองจากระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการอื่น ๆ ในการพิจารณา เช่น การสังเกตพฤติกรรม การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน ครู-อาจารย์ ที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถามการสังเกต การสอบถามครู พยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียน แฟ้มสะสมงาน และการสอบถามจากนักเรียนโดยตรง เป็นต้น

1.3.3 การส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และมีปัญหาเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 19-22)

การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม มีสาระและแนวดำเนินการดังนี้

กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่น และ สิ่งแวดล้อมของนักเรียน มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปรับตัว และการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีดังนี้

1. การกำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียน

มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.1 สสำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน หรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ และเป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่น ๆ

รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้น แต่ให้มีการยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อ และวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยด้วย

3. วิธีการผสมผสาน โดยยึดความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4. วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. การจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

2.1 การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับ ผู้ปกครอง นักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองร่วมกัน

2.2 การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน

2.3 ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานผลสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น

สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุม ก็คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544ช : 21)

2.3.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2.3.2 การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความ

ห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อ นักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

2.3.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุม ในการประชุมแต่ละครั้งครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ คือ เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป และ เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

1.3.4 การป้องกันและการแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องดูแลให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยต่อนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่ และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งของการช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย (กรมสามัญศึกษา. 2544ช : 23-25) การป้องกันและการแก้ไขให้นักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ

การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน สาระและแนวการดำเนินการ ได้แก่ (กรมสามัญศึกษา. 2544ช : 25) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครองซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
4. การใช้กิจกรรมชมเสริม
5. การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำหรับการใช้กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเอง ส่วนการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมซ่อมเสริมจำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าว ครูที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำความคิดเห็นจากครูอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึง ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 25)

1. ความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะปัญหา
2. บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน
3. สภาพของชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชน

ข้อควรตระหนักในการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 26)

1. การรักษาความลับ

1.1 เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน และมีการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ไม่ให้เกียรตินักเรียน

1.2 บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

1.3 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. การแก้ไขปัญหา

2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษา จึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการ หรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูทุกคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

1.3.5 การส่งต่อ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ต้องอาศัยร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังนั้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหาคงค้างของครูที่ปรึกษา ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลาม กลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข แนะนำดำเนินการส่งต่อนักเรียน ปฏิบัติดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544ข : 27-29)

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับความช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
4. ครูที่ปรึกษานัด วัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. มาตรฐานคุณภาพการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544ก : 75-81) ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนไว้ดังนี้

ด้านผลผลิต ประกอบไปด้วย 3 มาตรฐาน 8 ตัวชี้วัด ได้แก่

มาตรฐานที่ 1.1 มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 1 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย

ตัวชี้วัดที่ 2 มีความฉลาดทางอารมณ์

ตัวชี้วัดที่ 3 ไม่เสพสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา รวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิ

ชอบ

มาตรฐานที่ 1.2 สามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
การทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 1 รู้ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง
พร้อมที่จะปรับปรุงและพัฒนาตนเองเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตร
ทุกรายวิชา

ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนมีกระบวนการทำงานและได้ผลงานที่มีคุณภาพ

มาตรฐานที่ 1.3 มีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่พอเหมาะกับตนเอง

ตัวชี้วัดที่ 1 มีความเป็นอยู่อย่างเพียงพอในการศึกษาเล่าเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนที่ขาดการคุ้มครองจากรอบครัวสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกัน
ตนเองให้พ้นภัยได้

ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

มาตรฐานที่ 2.1 มีการบริหารและการจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 1 จัดทำแผนการดำเนินงานระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน
และปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

ตัวชี้วัดที่ 2 นิเทศ ติดตาม ประเมินเพื่อทบทวนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 3 จัดทำรายงานผลการประเมินทบทวน นำผลการประเมินไปปรับปรุง
พัฒนาและเผยแพร่

มาตรฐานที่ 2.2 มีการพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความ
เข้าใจ

มีเจตคติที่ดีและมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีแผนการพัฒนาที่มุ่งให้ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการ
พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และดำเนินการ
ตามแผน

ตัวชี้วัดที่ 2 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่
ครู ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 2.3 ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 1 มีการติดต่อสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนและผู้ปกครอง

มาตรฐานที่ 2.4 มีกระบวนการในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและมีการคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/ปัญหา

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการช่วยเหลือนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ทั้งด้าน

เศรษฐกิจและสังคม

ตัวชี้วัดที่ 4 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่เหมาะสม

ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวชี้วัดที่ 5 มีการส่งต่อนักเรียนที่ยากจน จากการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา

ด้านปัจจัย ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 9 ตัวชี้วัด ได้แก่

มาตรฐานที่ 3.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารจัดการระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ให้ความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการอำนวยการระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 สามารถนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเพื่อทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

มาตรฐานที่ 3.2 ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในบทบาทหน้าที่การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีความรู้ ความเข้าใจในภาระงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูที่ปรึกษา มีความรัก ความเอื้ออาทรและเข้าใจ

ธรรมชาติของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3.3 ครูที่ปรึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้วัดที่ 1 เป็นผู้มีการปฏิบัติตนในการเป็นครูที่ปรึกษาด้วยความ

ซื่อสัตย์ และด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี

ตัวชี้วัดที่ 2 มีความรับผิดชอบและวิจรญาณในการรักษาความลับของนักเรียน

มาตรฐานที่ 3.4 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือบุตรหลานของตน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแลแก้ไขและพัฒนานักเรียน
 มาตรฐานที่ 3.5 มีสถานที่จัดเก็บเอกสารข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล และ
 อุปกรณ์เครื่องมือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีศูนย์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่เป็น
 มาตรฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้

ตัวชี้วัดที่ 2 มีคู่มือ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ สำหรับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว
 และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีสถานที่จัดเก็บที่ง่ายต่อการนำมาใช้

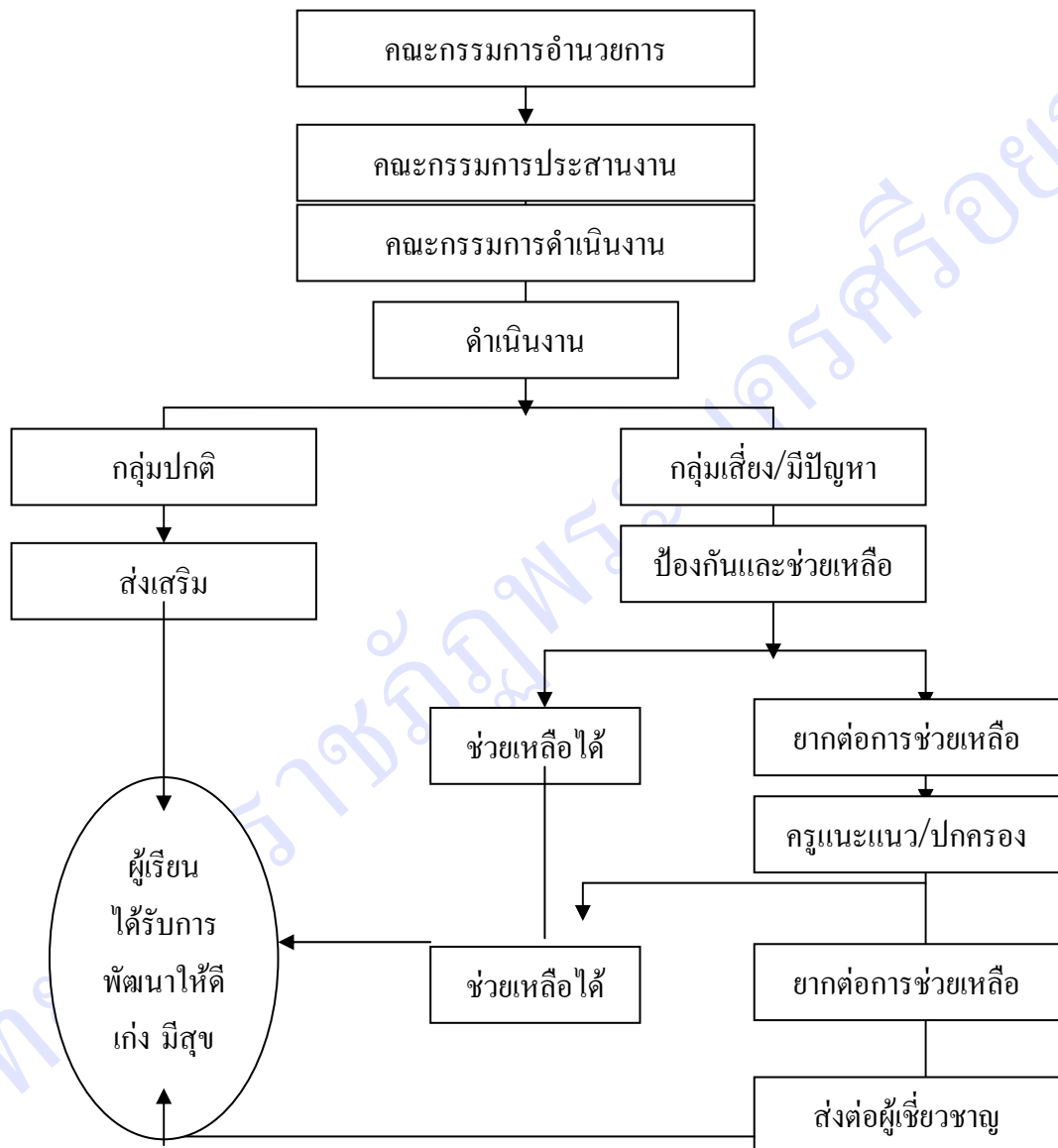
3. แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการ

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ประกอบด้วย
 กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ปี การศึกษามีการดำเนินงานโดยใช้
 หลักการบริหารจัดการเชิงระบบ ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การ
 กำกับติดตามประเมินตรวจสอบ และการจัดทำเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน ดังนั้น จึงต้องมี
 รายละเอียดในการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงานและผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน

พินิจมณฑน์ ลีกำเนิดไทย (2544 : 45-46) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

ในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้นำแนวคิดการบริหารเชิงระบบ ซึ่ง
 ประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญ 3 ประการ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตเป็นแนวทาง
 ในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และติดตามประเมินผลระหว่างการทำงาน
 จัดประชุมเพื่อนิเทศ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ตามแนวคิดการประเมินแบบ
 ชิปโมเดล นอกจากนี้ยังได้นำหลักการแนะแนวและหลักจิตวิทยาตามแนวทางทฤษฎีมนุษยนิยม
 ที่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และเชื่อว่าทุกคนต้องการเป็นคนดี และพัฒนาตนให้สูงขึ้น
 เป็นแนวทางการจัดกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของระบบ
 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต

ดังนั้น การนำการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือมาปฏิบัติในโรงเรียนจึงมีแผนการ
 ดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีความสำคัญต่อ
 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมาก ดังมีรายละเอียดการ
 ดำเนินงานดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : กรมสุขภาพจิต. 2544ก : 73

จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมาย คือ การ ส่งเสริมนักเรียน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

3.1 ชั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน

เนื่องจากการนำการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในโรงเรียนเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น ในการเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อมและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดไว้เป็นนโยบายของโรงเรียนและจัดทำเป็นโครงการของโรงเรียน โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน พร้อมทั้งต้องนำเข้าแจ้งและหารือในการประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน อีกทั้งต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจนถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุผล ซึ่งในขั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน มีขั้นตอนเพื่อเตรียมการดังนี้ คือการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของคณะกรรมการ และการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

3.1.1.1 ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทุกฝ่าย และหัวหน้าระดับชั้น ต้องมีความสามารถในการบริหารและการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.1.2 ผู้บริหาร โรงเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่และให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.1.3 ครูที่ปรึกษาต้องมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความรู้ และ ความสามารถในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.2 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของระบบฯ ดังนั้น โครงสร้างของคณะกรรมการ การประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคคลในแต่ละคณะจึงต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกกิจกรรม ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงาน จึงเกี่ยวข้องกับระดับชั้น

การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนและครูอื่น ๆ ให้การสนับสนุนเอื้ออำนวยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งในการบริหารการจัดการของ

โรงเรียนจะมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่และบุคลากรผู้รับผิดชอบ ดังนั้น ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีการกำหนดโครงสร้างบุคลากรเป็นคณะกรรมการหรือทีมงานเพื่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดขึ้น สนับสนุนให้การจัดการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานหรือทีมงานจำนวน 3 คณะ และมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการหรือทีมนำ

มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองเป็นเลขานุการ คณะนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการทำงาน และมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

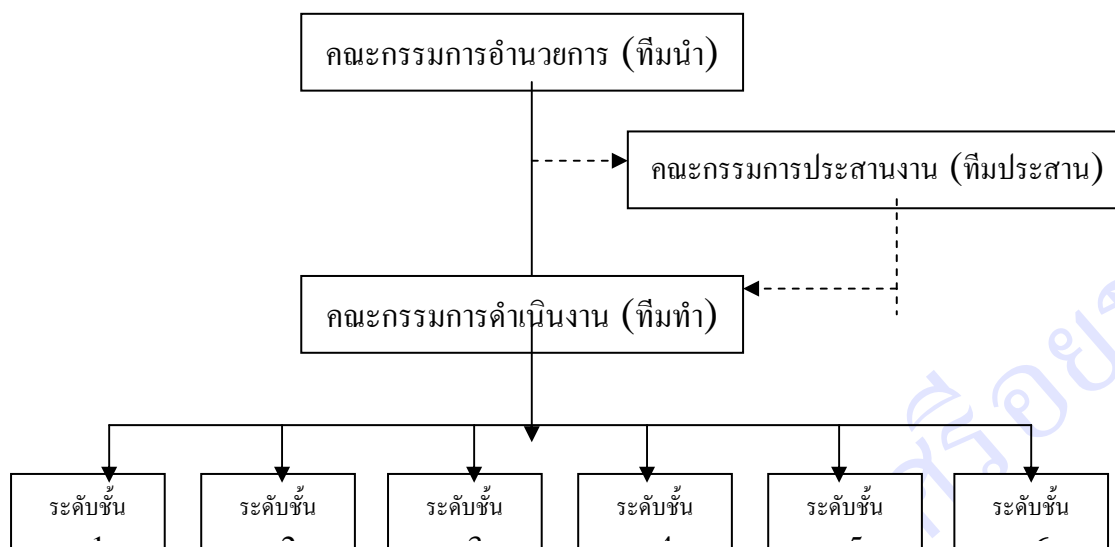
2. คณะกรรมการประสานงานหรือทีมประสาน

มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองเป็นประธาน ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการประสานงาน อาจจะเป็นหัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณาบุคคลตามความเหมาะสม คณะนี้มีหน้าที่เสนอแผนการทำงาน จัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่ครู สนับสนุนการทำงานของครูที่ปรึกษา รายงานผลการทำงานต่อผู้บริหาร หรือคณะกรรมการ อำนวยการ และเชื่อมโยงการทำงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการกับคณะกรรมการดำเนินงาน มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

3. คณะกรรมการดำเนินงาน

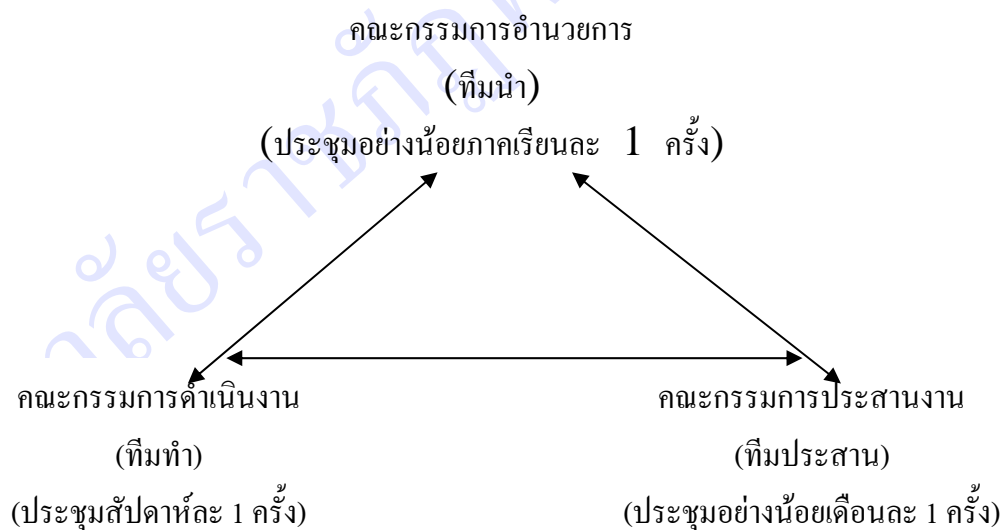
มีหัวหน้าระดับแต่ละระดับเป็นประธาน จึงมีคณะกรรมการ 3 คณะหรือ 6 คณะ ตามระดับชั้น ส่วนเลขานุการ ให้แต่ละระดับชั้นพิจารณาตามความเหมาะสม คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษามีบทบาทในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ประการ และมีการประชุมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามผลการทำงาน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การขอความร่วมมือต่าง ๆ (พิชญ์มณฑน์ ลีกำเนิดไทย. 2544 : 48-49)

ซึ่งคณะกรรมการการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 คณะ มีโครงสร้างคณะกรรมการประสานงานการทำงาน องค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะดังภาพประกอบ 4 - 5

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : กรมสุขภาพจิต. 2544ช : 45

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ของงานทำแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประสานของคณะกรรมการ

ที่มา : กรมสุขภาพจิต. 2544ช : 45

โครงสร้างและบทบาทหน้าที่บุคลากรแต่ละคณะกรรมการของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมี 3 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) โดยมีรายละเอียดโครงสร้าง องค์ประกอบ และบทบาทหน้าที่แต่ละคณะกรรมการดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย

1.1	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ประธานกรรมการ
1.2	ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย	กรรมการ
1.3	หัวหน้าระดับชั้น	กรรมการ
1.4	หัวหน้าแผนงานโรงเรียน	กรรมการ
1.5	ผู้แทนผู้ปกครอง/ชุมชน	กรรมการ
1.6	หัวหน้างานแนะแนว	กรรมการ
1.7	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่

1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
3. นิเทศ ติดตาม กำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและระดับชั้น
4. อื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม

2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย

2.1	ผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง	ประธานกรรมการ
2.2	หัวหน้าระดับชั้นทุกชั้น	กรรมการ
2.3	หัวหน้างานพยาบาล-อนามัย	กรรมการ
2.4	ครูงานแผนงานสารสนเทศ	กรรมการ
2.5	ครูในฝ่ายปกครอง	กรรมการ
2.6	หัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณา	กรรมการและ

เลขานุการ

หน้าที่

1. ปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงและการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร
4. จัดการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
5. รายงานสรุปผลการดำเนินงาน

6. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตามระดับชั้น (หากระดับชั้นใด มีจำนวนครูมากให้จัดแบ่งกลุ่มย่อยได้อีก) ประกอบด้วย

3.1	หัวหน้าระดับชั้น	ประธานกรรมการ
3.2	รองหัวหน้าระดับชั้นทุกชั้น	รองประธานกรรมการ
3.3	ครูประจำวิชาในระดับชั้นและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
3.4	ครูแนะแนว	กรรมการ
3.5	ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น	กรรมการ
3.6	โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่

1. ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้น

2. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น

3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน

4. ประชุมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

หมายเหตุ คณะกรรมการ บุคลากร และบทบาทหน้าที่ โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ ยังได้กำหนดบทบาทของบุคคลในคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ครูที่อื่น ๆ ครูแนะแนว ดังนี้

1. หัวหน้าระดับชั้น บทบาทหน้าที่

- 1.1 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 1.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.3 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 1.4 ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 1.5 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.6 จัดประชุมครูในระดับชั้น เพื่อประสิทธิภาพในการดูแล
- 1.7 ประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารายกรณี
- 1.8 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงาน ประเมินผลของ

ระดับชั้น

ส่งผู้บริหาร โรงเรียนโดยผ่านทีมประสาน

- 1.9 อื่น ๆ ตามที่รับมอบหมาย
2. ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่
 - 2.1 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรืออื่น ๆ
 - 2.2 ดำเนินการดูแลช่วยเหลือตามแนวทางที่กำหนด คือ
 - 2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 2.2.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 2.2.3 การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น
 - 2.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 2.2.5 การส่งต่อ
 - 2.3 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
 - 2.4 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานหัวหน้าระดับชั้น
 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
3. หัวหน้าระดับ มีบทบาทหน้าที่
 - 3.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา
 - 3.2 ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน
 - 3.3 ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.4 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับชั้น
 - 3.5 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
4. ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่
 - 4.1 จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในคาบแนะแนวหรือจัดทำโครงการกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ให้กับนักเรียนซึ่งเป็นการสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.2 สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 4.3 ให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ
 - 4.4 ร่วมประชุมกลุ่มที่ปรึกษารายกรณี
 - 4.5 ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น

4.6 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหาร
โรงเรียนหรือหัวหน้าระดับชั้น

4.7 อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.1.3 การวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนการ
ปฏิบัติการ

3.1.3.1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของโรงเรียน โดยใช้แบบประเมินหรือแบบ
สำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือแบบสอบถามความพร้อมพื้นฐานของ
โรงเรียนที่จัดทำขึ้นเอง เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีผลต่อการ
ช่วยเหลือนักเรียนและข้อเสนอแนะของครู-อาจารย์ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติ
งาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมหรือ โครงการเพื่อสนับสนุนให้การ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ขั้นปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน

ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารโรงเรียนเริ่มดำเนินการโดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจ
ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยวิธีการดังนี้

1. สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากร

โรงเรียนดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากร โดยจัดในลักษณะ

1.1 ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีต่าง
ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจในการทำงาน
เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ มี
เทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

1.3 ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและ
หน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

1.4 ประเมินผลการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดูแล
ช่วยเหลือ

นักเรียน และนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

2. การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2544ข : 7) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

ครูที่ปรึกษาจะมีบทบาทและความสำคัญมากเพราะตลอดกระบวนการในการดำเนินงานเป็น
ความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาที่ต้องทำการประสานงานหรือขอความร่วมมือและสนับสนุนจาก
ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หัวหน้าระดับชั้น ครูทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครอง ซึ่งจะมีวิธีการ
การดำเนินงาน เครื่องมือ ที่เป็นขั้นตอนต่าง ๆ

พิศवास ยุติธรรมดำรง (2544 : 84-90) ได้ให้แนวทางการดำเนินงานการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนสายปัญญา ซึ่งเป็นโรงเรียนนาร่องไว้ในแต่ละขั้นตอน
ดังต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินการโดยศึกษาด้านความสามารถด้าน
สุขภาพ ด้านครอบครัว และมีวิธีการดำเนินการโดย

1.1 จัดทำระเบียบสะสมและแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก

1.2 มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการ

ครูที่ปรึกษา ศึกษาข้อมูลนักเรียนจากระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ผล
การตรวจสุขภาพนักเรียนประจำปี สมุดประจำตัว (รบ.4ต/ป) การสัมภาษณ์นักเรียน การสังเกต
พฤติกรรมนักเรียน การพูดคุยกับครูประจำวิชา การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อใช้เก็บข้อมูลนักเรียนทุก
ระดับชั้น เพื่อจะได้เก็บข้อมูลในการศึกษานักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียนเพื่อแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีวิธีการดำเนินการที่
ต่อเนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียนสะสมและสรุปผลจากแบบประเมิน
พฤติกรรมเด็ก ออกมาเป็นคะแนนของนักเรียนแต่ละคน

2.2 คัดกรองนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำแนกตาม
พฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ปัญหาด้านการเรียน ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ ด้านความ
ประพฤติ พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง การปรับตัวกับเพื่อน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้าน
สัมพันธภาพทางสังคม และด้านความสามารถพิเศษ

2.3 รายงานผลการคัดกรองต่อหัวหน้าระดับชั้นและนำเสนอต่อผู้บริหาร
โรงเรียน

2.4 ให้นักเรียนทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q) ในภาค
เรียนที่ 2

2.5 ครูที่ปรึกษาสรุปผลการคัดกรองนักเรียนและรายงานต่อหัวหน้าระดับชั้น และ นำเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน

3. การส่งเสริมนักเรียน ได้ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนโดยมีวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 จัดกิจกรรมโฮมรูมทุกระดับชั้นสัปดาห์ละ 1 คาบ โดยมีคู่มือการจัดกิจกรรม โฮมรูม และมีบันทึกการโฮมรูมของครูที่ปรึกษาและจัดเพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 2 คาบ ในภาคเรียนที่ 2

3.2 จัดประชุมอบรมนักเรียนทุกระดับชั้น สัปดาห์ละ 1 คาบ

3.3 จัดโครงการ “สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน” โดยมีการประชุมผู้ปกครองโดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 เตรียมความพร้อมในการดำเนินการโดยจัดทำเอกสาร ประชุมครู-อาจารย์และกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.3.2 การดำเนินการประชุมผู้ปกครองโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ดังนี้ ซึ่งเจตนายุบายและการดำเนินงานของโรงเรียนโดยฝ่ายวิชาการ ผู้ปกครองพบครูที่ปรึกษาตามห้องเรียน

3.3.3 ประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงผลการเรียน และมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อปรึกษาปัญหาร่วมกัน

3.3.4 ครูที่ปรึกษาพบผู้ปกครองเป็นรายกรณี

3.3.5 โรงเรียนจัดให้หัวหน้าหมวดวิชาและหัวหน้างานทะเบียนวัดผลให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาการเรียน การแก้ไข 0 ร มส และ มผ

3.3.6 ครูที่ปรึกษาสรุปผลการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน ส่ง คณะกรรมการทีมประสานเพื่อนำเสนอผู้บริหารโรงเรียน

4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการ โดย

4.1 ให้การปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่ประสบปัญหา

4.2 ดำเนินการช่วยเหลือไปตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหา

4.3 ประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน

4.4 รายงานให้ผู้อำนวยการโรงเรียนทราบถึงผลการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา

4.5 จัดกิจกรรมและประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา นักเรียน คือ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนโดยครูประจำวิชาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสมจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียน

เลือกได้ตามถนัดและความสนใจ จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือกันและกัน ทั้งในด้านการเรียนและความประพฤติ จัดกิจกรรมซ่อมเสริมโดยฝ่ายวิชาการ ครูที่ปรึกษา อาจารย์ แต่ละวิชาให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อติดต่อสื่อสารและแจ้ง เรื่องการเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน และการขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง

5. การส่งต่อ มีการส่งต่อ 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการโดยวิธีการดังนี้

- 5.1 ประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้อง ในการส่งตัวนักเรียนไปรับความช่วยเหลือ
ในกรณีที่ยากต่อการแก้ไขของครูที่ปรึกษา
- 5.2 สรุปปัญหาที่พบ แจ้งให้ครู-อาจารย์ที่เกี่ยวข้องทราบและรายงานต่อ
ผู้อำนวยการโรงเรียน
- 5.3 ทำบันทึกหลักฐานการส่งต่อนักเรียน
- 5.4 ครู-อาจารย์ที่รับนักเรียนส่งต่อ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแก้ไขปัญหา
ตามสภาพปัญหาของนักเรียน
- 5.5 หากปัญหาของนักเรียนยากต่อการแก้ไขจะมีการประสานส่งต่อไปยัง
ผู้เชี่ยวชาญภายนอกตามสภาพของปัญหา
- 5.6 ติดตามดูแลว่านักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นหรือไม่

6. จัดประชุมคณะกรรมการทีมประสานเป็นประจำทุกสัปดาห์อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โรงเรียนจัดประชุมทบทวนการดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นระยะ

3.3 ขั้นกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

ระบบหรือการดำเนินงานในองค์กรใด ๆ ก็ตามจะมีประสิทธิภาพได้ต้องมีการกำกับ ติดตามประเมินผลและจัดทำรายงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

ในการกำกับ ติดตาม และการประเมินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนซึ่งมี องค์ประกอบ 3 ด้านคือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังนั้น การประเมิน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงประเมินทั้ง 3 ด้าน ซึ่ง พิเศษาส ยุติธรรมดำรง (2544 : 93) ได้ ใ้รูปแบบของการประเมินผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใ้รูปแบบการประเมินชิป โมเดล โดยทำการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ตลอดจนความต้องการของบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมากำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการจัดดำเนินงานโครงการให้เหมาะสม

3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินงานประเมินความก้าวหน้าของโครงการ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำข้อมูลมาแก้ไขการดำเนินงานให้เหมาะสม

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลงแล้วว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อไป

ด้านปัจจัยประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นที่ครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นครูแนะแนวเบื้องต้น ดังนั้น การประเมินด้านปัจจัยในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงประเมินผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวโดยประเมินในด้านความคิดเห็น ความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่มีต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีวิธีการที่หลากหลายและเครื่องมือที่แตกต่างกัน โดยประเมินว่ามีความเหมาะสมเพียงใด จากความคิดเห็นของครูที่ปรึกษา เพราะครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน

ด้านผลผลิต เป็นการประเมินปริมาณนักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหา ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง หลักดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับคุณภาพนักเรียน ทั้งนี้ในด้านคุณภาพนักเรียนจะมีการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็น ความรู้สึกของครูต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมนักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ ด้านความสามารถในการเรียน ด้านสุขภาพหรือ ด้านครอบครัว การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูที่ปรึกษา และเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นต้น (พิชญ์มณฑน์ ลีกำเนิดไทย. 2544 : 46-47)

จากกรอบและแนวความคิดเกี่ยวกับการกำกับ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวข้างต้น ในการประเมินในโรงเรียนจึงแบ่งการประเมินออกเป็นสองลักษณะ คือ การประเมินเพื่อทบทวน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การประเมินเพื่อทบทวน

โรงเรียนจัดให้มีการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานเพื่อให้ได้ทราบข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางดำเนินงานดังต่อไปนี้

พิสวาส ยุติธรรมดำรง (2544 : 96-97) ได้ให้แนวทางการดำเนินการประเมินไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงาน ได้แก่ บุคลากร เทคนิควิธีการ งบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์

3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน

4. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2541 : 62) ได้ให้แนวทางการดำเนินการประเมินไว้ดังนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพการช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครู-อาจารย์ในแต่ละระดับชั้น
2. ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้นโดยผู้ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือผู้แทนครูในแต่ละระดับซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมิน
3. นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
4. ดำเนินการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
5. ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับชั้น ส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

พิสวาส ยุติธรรมดำรง (2544 : 91) ได้กำหนดแนวทางการประเมินเพื่อทบทวนการดำเนินงานในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ส่งผู้แทนครู-อาจารย์ ในแต่ละระดับชั้นเข้ารับการอบรมทักษะในการประเมินเพื่อทบทวน
2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินเพื่อทบทวนการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษาเป็นการประเมินข้ามระดับชั้น ประกอบด้วย
 - 2.1 คณะกรรมการอำนวยการ โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้ง 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ เป็นรองประธาน ฝ่ายบริการ ฝ่าย

ธุรการ และฝ่ายแผนงานเป็นกรรมการ ฝ่ายปกครอง เป็นเลขานุการและหัวหน้างานแนะแนว เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2.2 คณะกรรมการฝ่ายตรวจประเมินเพื่อทบทวนการดำเนินงาน โดยมีหัวหน้าระดับชั้นและผู้แทนครู-อาจารย์ที่ได้เข้ารับการอบรมทักษะในการประเมินผู้ตรวจประเมินมีบทบาทหน้าที่ คือ ศึกษาเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของโครงการประกันคุณภาพระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุมวางแผน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เตรียมประเด็นสำคัญ คำถาม ขอบข่ายข้อมูลที่ต้องการ ตรวจสอบเอกสาร ข้อมูล และสรุปข้อค้นพบจากข้อมูลหลักฐาน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ รายงานผลการตรวจประเมินเบื้องต้น นำเสนอระดับชั้น พร้อมทั้งเสนอแนะความสำเร็จที่พบและ สิ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาและจัดทำรายการฉบับสมบูรณ์เสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการ

2.3 นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

2.4 ดำเนินการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.5 ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับชั้น ส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหาร โรงเรียนต่อไป

การประเมินเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน

1. ครูที่ปรึกษาแต่ละคนทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับชั้น (ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน) ทุกสิ้นภาคเรียน

2. คณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับชั้น จัดทำรายงานสรุปเป็นระดับชั้นเสนอคณะกรรมการประสานงาน

3. คณะกรรมการอำนวยการดำเนินการ มีดังนี้

3.1 ประชุมพิจารณารายงานคณะกรรมการประสานงานเพื่อการปรับปรุง และพัฒนา การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

3.2 นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงาน และ คณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงานและ
นักวิชาการต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	พินิจประเมิน ลิ้งก์นิเทศไทย	พิชิต ยุทธธรรมดำรง	กรมสามัญศึกษา	กรมสุขภาพจิต	รวม
ขั้นตอน 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา					
1. จัดให้มีการประชุมสัมมนากรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเพื่อให้ความรู้และ ความเข้าใจ	/	/	/	/	3
2. จัดอบรมบุคลากร ภายนอก เพื่อปรับปรุง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/	/	/	4
3. จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน	/	/	/	/	4
4. แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อวางแผน การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/	/	/	4
5. ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/	/	/	4
6. ผู้บริหารจัดประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การ ดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/	/	/	4
ขั้นตอน 2 วางแผนการดำเนินงาน					
1. จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	/	/	/	/	4
2. กำหนดขอบข่าย บทบาท หน้าที่ของ คณะกรรมการ	/	/	/	/	4

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	พหุวัฒนธรรม ลิเกาเนดไทย	พหุวัฒนธรรม ต่าง	กรมสามัญศึกษา	กรมสุขภาพจิต	รวม
3. วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของสถานศึกษา		/		/	2
4. จัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		/			1
5. วางแผนจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น			/	/	1
6. วางแผนเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว	/	/			2
7. วางแผนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/				1
8. กำหนดแผนการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/		/	3
ขั้นตอน 3 ดำเนินงานปฏิบัติตามแผน	/	/		/	3
1. จัดอบรมครูที่ปรึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		/			1
2. จัดเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล					

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	พจนานุกรมศัพท์ คำจำกัดความ	พิชิต ยุติธรรมดำรง	กรมสามัญศึกษา	กรมสุขภาพจิต	รวม
3. จัดทำเพิ่มประวัติและระเบียบสะสมของนักเรียน				/	1
4. ตรวจสอบบ้านนักเรียน	/	/			2
5. คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	/	/		/	2
6. ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองในการดำเนินงาน				/	1
7. จัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ	/	/			2
8. แก้ปัญหาช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา	/	/			2
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของนักเรียนกลุ่มปกติ		/			1
10. จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง	/	/			2
11. ส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา		/			1
ขั้นตอน 4 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล				/	1
1. จัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ					
2. จัดเก็บเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ					
3. จัดทำคู่มือการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					

ตาราง 1 (ต่อ)

แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	พหุวัฒนธรรม ลิเกาเนดไทย	พิศาส ยุติธรรมดำรง	กรมสามัญศึกษา	กรมสุขภาพจิต	รวม
4. นิเทศและติดตามการทำงานของครูที่ปรึกษา	/	/			2
5. ประเมินผลการดำเนินงาน	/				1
6. จัดทำรายงานสรุปการดำเนินงาน	/				1
ขั้นตอน 5 การนำข้อมูลการประเมินไปใช้	/	/			2
1. นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนรอบต่อไป					
2. จัดตั้งคณะกรรมการคิดวิเคราะห์การดูแลช่วยเหลือนักเรียน		/		/	2
3. จัดลำดับความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	/	/			2
	/	/		/	3
4. กำหนดเป็นกรอบแผนงานในครั้งต่อไป	/	/		/	3
5. เตรียมทรัพยากร (เงิน บุคลากร สถานที่เพื่อวางแผนในครั้งต่อไป)					

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ ขั้นตอนและกระบวนการแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของหน่วยงาน และนักวิชาการ แล้วพบว่า มีแนวทางของขั้นตอนและกระบวนการการนำไปปฏิบัติที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ตามแต่ละหน่วยงานหรือนักวิชาการที่มุ่งเน้นในเรื่องใด แต่เมื่อผู้วิจัยนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะงานและการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ก็จะได้แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา โดยมีองค์ประกอบของแนวทางการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา หมายถึง จัดให้มีการประชุมสัมมนา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจ จัดอบรม

บุคลากร ภายนอก เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อวางแผนการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจัดทำแผนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารจัดประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอน 2 วางแผนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง จัดทำโครงสร้างการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดขอบข่าย บทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาเฉพาะหน่วยงาน วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของสถานศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน วางแผนจัดอบรมเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น วางแผนเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว

ขั้นตอน 3 ดำเนินงานปฏิบัติตามแผน หมายถึง จัดอบรมครูที่ปรึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำแฟ้มประวัติและระเบียบสะสมของนักเรียน ตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียน คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ,กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองในการดำเนินงาน จัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ แก้ปัญหาช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถของนักเรียนกลุ่มปกติ จัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนในการแก้ปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง ส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

ขั้นตอน 4 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล หมายถึง จัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ จัดเก็บเครื่องมือต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จัดทำคู่มือการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นิเทศและติดตามการทำงานของครูที่ปรึกษา ประเมินผลการดำเนินงาน จัดทำรายงานสรุปการดำเนินงาน

ขั้นตอน 5 การนำข้อมูลการประเมินไปใช้ หมายถึง นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนรอบต่อไป จัดตั้งคณะกรรมการคิดวิเคราะห์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดลำดับความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเป็นกรอบแผนงานในครั้งต่อไป เตรียมทรัพยากร (เงิน บุคลากร สถานที่) เพื่อวางแผนในครั้งต่อไป)

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยากับการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับหลักในการบริหารตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ให้สถานศึกษาทุกแห่งได้นำไปใช้ปฏิบัติการบริหารจาก 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ มาเป็น 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป และให้สถานศึกษาหาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายใต้สังกัด รวมทั้งประสานงาน ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา. 2547 : 14-15)

บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน

1. นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

- 1.1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือและปัญหาพฤติกรรม นักเรียนของสถานศึกษา
- 1.2 จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและบริการแก่ผู้สนใจ
- 1.3 จัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับพื้นที่
- 1.4 นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 2.1 ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้
- 2.2 จัดทำมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
- 2.3 สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 จัดให้มีเครือข่ายประสานงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแล

ช่วยเหลือ

นักเรียน

3. สนับสนุน ช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

3.2 จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจนสามารถดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมมือกันดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น

4.1 จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาให้รับรูบทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 ร่วมเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการดำเนินงาน

4.3 ขอรับความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน

5. ติดตามประเมินผลและรายงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

5.1 ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปปฏิบัติได้จริง

5.2 สร้างขวัญ กำลังใจ และประชาสัมพันธ์ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

5.3 ติดตาม ประเมินผล และรายงานการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ธีรพงษ์ คงาวัง (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาวิชากิจกรรมแนะแนวของนักเรียน ไม่ว่าจะป็นนักเรียนชาย นักเรียนหญิงที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ นักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับประถมศึกษา นักเรียนที่ผู้ปกครองจบการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา นักเรียนที่ ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา พบว่า ต่างมีความต้องการเนื้อหาในเรื่องการเตรียมสอบปลายภาคเรียน และเรียนเก่งอย่างไร

สุภาวดี สนวนกุล (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาวิชากิจกรรมแนะแนวของครูแนะแนวและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ครูแนะแนวและนักเรียนมีความต้องการสอดคล้องกันที่จะให้จัดเนื้อหาวิชากิจกรรมแนะแนวในเรื่องแนวทางการศึกษาต่อตามแผนการเรียน การปรับปรุงตนเองในด้านการเรียน แนวทางประกอบอาชีพตามแผนการเรียน รายได้และโอกาสก้าวหน้าของแต่ละอาชีพ การฝึกฝนให้เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดีและการจัดการแก้ไขการเอาชนะ สถานการณ์ต่าง ๆ และปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างฉลาดและมีสติ

ภาระดี พันธุ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการบริการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 8 พบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่ได้จัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 บริการ และประสบปัญหาทั้ง 5 บริการ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาในการบริหารงานแนะแนวและการสอนกิจกรรมแนะแนว ดังนี้ ผู้ปกครองไม่สนใจบุตรหลานของตนเอง ครูแนะแนวมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาทำงานแนะแนว จำนวนครูแนะแนวมีน้อยไม่เพียงพอที่จะให้บริการแก่นักเรียนได้อย่างทั่วถึง นักเรียนไม่ค่อยใช้บริการ คณะครูไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ฝ่ายแนะแนว อาคารสถานที่ งบประมาณ ในการดำเนินงาน และครูแนะแนวไม่มีโอกาสได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติม

วัชร ทรัพย์มี (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบบริการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาและวางโครงการอนาคต พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องการเรียนรู้ การวางโครงการศึกษาต่อและอาชีพ การรู้จักตนเอง การปรับปรุงบุคลิกภาพ การปรับตัวกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนด้านการเงินและสุขภาพซึ่งแสดงว่านักเรียนต้องการบริการปรึกษาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และการปรับตัวทางสังคม

สุขใจ ตั้งทรงสวัสดิ์ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้เพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อการเพื่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า 1) นักเรียน ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่ม มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนรับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) นักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มมีความรู้สึกเป็นคุณค่า ในตนเองสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เขวามาลย์ ละอองนวล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและการให้ความช่วยเหลือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำใน

โรงเรียนโยธรพิทยาสรรค์ จังหวัดโยธร พบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ไปในทางที่ดีขึ้น

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถรวบรวมได้ดังต่อไปนี้

อัลเลน (Allen. 1955 : 21) ได้จัดทำการวิเคราะห์การจัดหน่วยงานและบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา 31 แห่ง ในมลรัฐอินดีแอนา ประเทศสหรัฐอเมริกา พบการวิเคราะห์การจัดหน่วยงานและบริการแนะแนวมีดังนี้ คือ การจัดแนะแนวเป็นบริการที่สำคัญยิ่งของโรงเรียน จะต้องมีการปรับปรุงและขยายงานเรื่อย ๆ ไป บุคลากรแนะแนวเป็นบริการที่สำคัญยิ่งของโรงเรียน การบริการแนะแนวที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้นักเรียน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การตรวจสุขภาพ การแนะแนวการศึกษาอาชีพ ส่วนการแนะแนวด้านเพศศึกษา สันทนาการและสุขภาพจิตมีน้อย

กิบสัน (Gibson. 1965 : 401-402) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนระดับ

มัธยมศึกษาจากรัฐโอไฮโอ มิชิแกน เวสต์เวอร์จิเนีย และอินดีแอนาที่มีต่อโครงการแนะแนวของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) ครูส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการแนะแนวในโรงเรียนมีส่วนช่วยโดยตรงโปรแกรมการเรียนการสอนในโรงเรียน แผนกแนะแนวควรเป็นผู้ชี้แจงโครงร่างของบริการต่าง ๆ ที่จัดทำให้ครูในโรงเรียนและชุมชนนอกโรงเรียนได้รับรู้ นอกจากนี้โครงการอบรมครูประจำการเป็นโครงการที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานแนะแนว 2) ครูส่วนใหญ่มีความเห็นวาระเบียนสะสมเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ส่วนเครื่องมือทดสอบต่าง ๆ มีความสำคัญ รองลงมา 3) ครูส่วนใหญ่เห็นว่า บริการให้คำปรึกษาเป็นหัวใจของโครงการแนะแนวในโรงเรียนและการสัมภาษณ์ เพื่อให้คำปรึกษาเป็นเอกลักษณ์ของผู้แนะแนวโดยเฉพาะ นอกจากนี้ครูส่วนมากไม่เห็นด้วยกับการที่ครูแนะแนวเข้าร่วมพิจารณาปัญหาทางวินัยของนักเรียน 4) ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการให้ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียนเป็นบริการสำคัญในโครงการแนะแนวของโรงเรียน

โคลบ และโนยซ์ (Kolb and Noyes. 1968 : 536) ได้ทำการวิจัย พบว่าโรคจิตพบได้น้อยในวัยเด็ก และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากย่างเข้าสู่วัยรุ่น ถ้าบุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมได้สำเร็จและเหมาะสมก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างราบรื่น

ยัง (Young. 1969 : 1409-1410-A) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาของเมืองบริติช โคลัมเบีย ผลการศึกษาพบว่า 1) ความแตกต่าง

ระหว่างการบริการแนะแนวในแต่ละโรงเรียน มีผลเนื่องมาจากการบริหารงานที่แตกต่างกัน 2) การที่แต่ละโรงเรียนมีโปรแกรมการจัดการแนะแนวในโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีผลเนื่องมาจากการฝึกอบรมของบุคลากรแนะแนวในโรงเรียน 3) คณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนควรส่งเสริมการแนะแนวในโรงเรียนและ โรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดควรจะช่วยโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอและท้องถิ่น

ไลท์ และแอลลิกซาโคส (Light and Alexakos. 1970 : 86) ได้ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม และรายบุคคลที่มีต่อนิสัยในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้านการอ่าน การจดโน้ตย่อ การเอาใจใส่ในการเรียน การแบ่งเวลาเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองพบนักจิตวิทยา การปรึกษาเป็นเวลา 5 สัปดาห์ ๆ ละ 30 นาที กลุ่มควบคุมไม่ได้พบนักจิตวิทยาการปรึกษาทั้งสองกลุ่มทำแบบสำรวจนิสัยในการเรียนทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มและรายบุคคลที่มีคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียนด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และการประเมินนิสัยในการเรียนโดย ครู-อาจารย์ เพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ร็อตชาเฟอร์ (Rottchafer. 1972 : 1448-A) ได้ศึกษาสภาพและขอบข่ายของการบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสมาคมคริสเตียนแห่งชาติ จำนวน 20 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่ทุกคนเห็นความจำเป็นของบริการแนะแนว และพยายามที่จะสนับสนุนโครงการนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีโรงเรียนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีผู้แนะแนวเต็มเวลา ส่วนสาเหตุที่ทำให้โครงการแนะแนวในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง เป็นเพราะการขาดบุคลากรที่จะมาดำเนินงานโรงเรียนมีผู้แนะแนวเต็มเวลาน้อย

ดัวร์กิน (Durgin. 1974 : 2674-A) ได้สำรวจสภาพการจัดโครงการแนะแนวอาชีพของ โรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทต่าง ๆ ในรัฐโอไฮโอ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้แนะแนวใช้เวลาสำหรับให้คำปรึกษามากที่สุด ผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาเป็นรายบุคคลส่วนมากมีปัญหาทางอารมณ์และมีปัญหาส่วนตัว 2) นักเรียนมาขอบริการแนะแนวด้านการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ การอาชีพและการปรับตัว 3) ผู้แนะแนวเห็นว่าการแนะแนวด้านอาชีพมีความสำคัญมาก แต่บริการที่โครงการแนะแนวจัดให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ

บอลล์ (Ball. 1991 : 101) ได้ศึกษาผลของการใช้ตัวแบบที่มีต่อความใส่ใจและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนที่เรียนช้า อายุระหว่าง 8 ปี ถึง 15 ปี ตัวแบบในการทดลองครั้งนี้คือ เพื่อน กับครู ผลการวิจัยปรากฏว่า เพื่อนและครูเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความใส่ใจและพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนที่เรียนช้าอย่างมีนัยสำคัญ

ออล-มอกรีน (Al-Mogren. 1993 : 3393-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการบริการต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนประถมศึกษาในเมืองริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย จำนวน 1 ใน 3 ของนักเรียนประถมศึกษาทั้งหมดในเมืองนี้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความต้องการให้มีการวางแผนด้านบริการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การทำงานของตัวแทนของหน่วยงาน ต่าง ๆ การให้บริการคำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ให้บริการคำปรึกษาท้องถิ่นต้องการให้สร้างอาคารสถานที่เรียนมากขึ้น และให้นักเรียนมีโอกาสร่วมใช้บริการสถานที่พิเศษบางแห่งด้วย

แอนสัน (Anson. 1995 : 1716-A.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของการเลี้ยงและการป้องกันสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวัยเด็กตอนปลาย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษาในและนอกตัวเมืองจำนวน 3,488 คน จากโรงเรียน จำนวน 23 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า เพื่อนและวิธีการเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการเลี้ยง การป้องกันสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การเลี้ยงดูที่ถูกต้องตามหลักจิตวิทยาและความสัมพันธ์อันใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวสามารถป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

คิสท-ไคลน (Kist-Kline. 1995 : 115) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความเข้าใจในโครงการบริการด้านสุขภาพจิตในโรงเรียน : ทางเลือกหนึ่งของโรงเรียน พบว่า เด็กกลุ่มที่เข้ารับคำปรึกษา มักมีปัญหาทางด้านอารมณ์ การให้คำปรึกษาจะเป็นโอกาสให้ นักเรียนได้พูดคุยปัญหาเหล่านั้น นอกจากนั้นพฤติกรรมของนักเรียนมักถูกมองเป็นปัญหาเมื่อถูกมองอย่างไม่เปิดกว้างจากสังคม ภายนอกและอีกอย่างที่พบในการศึกษาก็คือเด็กนักเรียนต้องการบทบาท การดูแลที่มีรูปแบบ และมีประสบการณ์เพื่อพัฒนาทางด้านจิตใจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การจัดกิจกรรมกลุ่ม ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา นักเรียน

จากผลงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ผลการเรียน ค่าใช้จ่าย การเอาใจใส่และพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อสังคม

6. สรุปแนวคิดหลักการนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา จากการศึกษา แนวคิด หลักการ และทฤษฎีของหน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ นำมาสังเคราะห์และบูรณาการ โดยสามารถสรุป

เป็นแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ขั้นตอน 2 วางแผนการดำเนินงาน

ขั้นตอน 3 ดำเนินงานปฏิบัติตามแผน

ขั้นตอน 4 การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล

ขั้นตอน 5 การนำข้อมูลการประเมินไปใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา